

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนบ้านตำนานดิน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลมาปรับใช้ในการดำเนินงานวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบท การดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านตำนานดิน 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านตำนานดิน 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบ้านตำนานดินให้ มีความยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 1) ประธานและรองประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านตำนานดิน 2) ตัวแทนสมาชิกกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนบ้านตำนานดิน 3) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 บ้านเขาพระและปราชญ์ชาวบ้าน เครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และแบบสังเกตแบบกึ่งโครงสร้าง ใช้ในการตรวจสอบ ข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการและด้านข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและนำเสนอ ด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ ผู้วิจัยขอเสนอผลสรุปการวิจัยดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ผลการศึกษาบริบทการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านตำนานดิน

วิสาหกิจชุมชนบ้านตำนานดิน เริ่มก่อตั้งกลุ่มขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2559 และได้จดทะเบียนวิสาหกิจอย่างเป็นทางการเมื่อ ปี พ.ศ.2564 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่อง พืชสมุนไพรให้กับประชาชนชุมชนบ้านเขาพระ และส่งเสริมองค์ความรู้ให้เกิดการสร้างอาชีพเสริมสร้าง รายได้เพิ่มเติม และช่วยส่งเสริมความแข็งแรงภายในชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานพัฒนา พื้นที่พิเศษเมืองโบราณอุ้มทอง (อพท.อุ้มทอง) จังหวัดสุพรรณบุรี ได้เข้ามาช่วยส่งเสริมความรู้วิสาหกิจ ชุมชนเพิ่มศักยภาพให้กับประชาชนและอบรมความรู้ใหม่ๆ ที่สามารถต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ให้ เกิดมูลค่าและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนภายในชุมชนบ้านเขาพระ ซึ่งมีสินค้าหลักเป็นกาะแมสุตร โบราณที่สามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่ม เนื่องจากเป็นสินค้าที่สามารถผลิตได้ตลอดทั้งปี ต่อมา มีหน่วยงานเข้ามาให้การสนับสนุนเพิ่มขึ้นและมีการสร้างเครือข่ายภายในชุมชน ปัจจุบันมีสมาชิกวิสาหกิจ ชุมชนทั้งหมด 10 คน ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนความคาดหวังที่จะพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้าน ตำนานดินให้มีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น มีความรู้ความสามารถเพิ่มมากขึ้นจาก เดิม และพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาที่มีอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนด้านการ

พัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชนแบบพึ่งพาตนเองได้ด้วยกระบวนการวิสาหกิจชุมชน การดำเนินการวิสาหกิจชุมชนจึงมีแนวทางที่สอดคล้องกับนโยบายจากภาครัฐ ทำให้สามารถพัฒนาวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิสาหกิจชุมชนบ้านตำนาคเกิดจากความร่วมมือกันของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกัน และภาวะผู้นำของประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ตั้งเป้าหมายไว้อย่างชัดเจนและมีความเป็นผู้นำในการจัดการบริหารวิสาหกิจชุมชนให้ดำเนินงานไปในแนวทางที่วางไว้ การมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้แก่ การที่คนในชุมชนเป็นเจ้าของ กระบวนการเรียนรู้ การพึ่งตนเอง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และภูมิปัญญา ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านตำนาคมีความเข้มแข็งและสามารถพัฒนาตามเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างต่อเนื่อง มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชุมชนและการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจึงเกิดการเรียนรู้การพัฒนาการพึ่งตนเอง

5.1.2 ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านตำนาค

จากการสัมภาษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านตำนาค ผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านตำนาคได้ดังนี้

1) **ปัญหาด้านบุคลากร** การขาดบุคลากรแถวสองที่จะสามารถนำความรู้ความสามารถที่มีมาพัฒนาต่อยอดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้คนรุ่นใหม่เข้ามาสืบสานกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในสามารถดำเนินการและสืบทอดภูมิของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อไปในอนาคตได้

2) **ปัญหาด้านการเงินและบัญชี** กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านตำนาคขาดความรู้ด้านการจัดทำบัญชีและยังไม่มีระบบบัญชีรายรับรายจ่าย ทำให้ไม่ทราบรายรับรายจ่ายที่เข้าออกภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและไม่สามารถจำแนกได้ว่ารายจ่ายได้มาจากตรงไหนหรือมีรายจ่ายตรงไหน

3) **ปัญหาด้านการผลิต** กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านตำนาคยังไม่มีองค์ความรู้ด้านการถนอมอาหาร การแปรรูปอาหาร การออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนได้ในปัจจุบัน และการยกระดับผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนให้ได้รับมาตรฐานการผลิตขององค์การอาหารและยา (อย.)

4) **ปัญหาด้านการตลาด** กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านตำนาคขาดช่องทางการจัดจำหน่ายและการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย จึงทำให้ยังไม่สามารถขยายฐานตลาดหรือฐานกลุ่มเป้าหมายให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านตำนาคเป็นที่รู้จักในวงกว้าง

5.1.3 ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบ้านตำนาคินให้มีความยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านตำนาคิน ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบ้านตำนาคินให้มีความยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ดังนี้

1) **แนวทางการพัฒนาด้านบุคลากร** หน่วยงานภาครัฐควรมีการรณรงค์หรือมีนโยบายเชิญชวนคนรุ่นใหม่ให้กลับมาถิ่นฐานบ้านเกิด เพื่อดำรงรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยังคงสามารถถ่ายทอดไปสู่รุ่นถัดไปได้ เพราะในการดำเนินวิถีชีวิตของประชาชนบ้านเขาพระล้วนมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่นใน

2) **แนวทางการพัฒนาด้านการเงินและบัญชี** หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน ควรมีนโยบายการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน และมีหน่วยงานคอยตรวจสอบบัญชีอยู่เสมอ เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านตำนาคินมีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายและสามารถบริหารการเงินได้ ซึ่งทำให้สามารถคำนวณรายรับรายจ่ายต้นทุนการผลิตได้

3) **แนวทางการพัฒนาด้านการผลิต** หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนที่ใช้วัตถุดิบที่ตนเองมีในท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการผลิต และการจัดกิจกรรมอบรมหรือส่งเสริมความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ให้มีทักษะใหม่ๆ หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนในวิสาหกิจชุมชนพัฒนาไปสู่การสร้างมาตรฐานการผลิตขององค์การอาหารและยา (อย.) และคุณภาพที่ดีต่อผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

4) **แนวทางการพัฒนาด้านการตลาด** วางแผนการผลิตตามความต้องการของตลาด เพื่อให้ตอบโจทย์ต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย หน่วยงานภาครัฐควรมีสถานที่หรือเว็บไซต์แหล่งแสดงสินค้าสำหรับวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่หรือส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการตลาดและการประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านสื่อออนไลน์ โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถนำสินค้าของตนมาแสดงได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนบ้านตำนาคิน อำเภออุ้มผาง จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบ้านตำนาคินให้มีความยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการศึกษาสามารถอธิบายผลได้ดังนี้

แนวทางพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนบ้านตำนาคิน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี จากการศึกษาพบว่า แนวทางพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบ้านตำนาคินให้มีความยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่างๆ ได้ดังนี้ (1) ด้านการตลาด วางแผนการผลิตตามความต้องการของตลาดเพื่อให้ตอบโจทย์ต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย หน่วยงานภาครัฐควรมีสถานที่หรือเว็บไซต์แหล่งแสดงสินค้าสำหรับวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่หรือส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการตลาดและการประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านสื่อออนไลน์ โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถนำสินค้าของตนเองมาแสดงได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (2) หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนที่ใช้วัตถุดิบที่ตนเองมีในท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการผลิต และการจัดกิจกรรมอบรมหรือส่งเสริมความรู้ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตให้แก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ให้มีทักษะใหม่ๆ หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนในวิสาหกิจชุมชนพัฒนาไปสู่การสร้างมาตรฐานการผลิตขององค์การอาหารและยา (อย.) และคุณภาพที่ดีต่อผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จากผลการศึกษาดังกล่าว **สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุพาดา สิริกุดตา (2566)** ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลไม้บ้านยาวิ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้รูปแบบวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากลุ่มกับสมาชิก พบว่า แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนในด้านต่างๆ ดังนี้ (1) ด้านการตลาดออนไลน์ในการ Live สดขายสินค้า (2) ด้านการผลิต วางแผนการลงทุนในการจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ที่มีเทคโนโลยีทันสมัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และเพิ่มผลผลิต เช่น เครื่องอบพลังงานไฟฟ้า โคมพลังงานแสงอาทิตย์ การพัฒนาการถนอมอาหารเพื่อยืดอายุเวลาในการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ของน้ำมะขามเข้มข้น มะขามแช่อิ่มอบแห้ง มะขามแช่อิ่มสด การวางแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ได้แก่ มะขามผงอัดก้อน น้ำมะขามเข้มข้น น้ำมะขามชงดื่ม (3) ด้านการพัฒนาบรรจุภัณฑ์โดยเฉพาะมะขามและผลไม้แปรรูปเพื่อถนอมอาหารป้องกันไม่ให้ออกซิเจนและสีเปลี่ยน (4) การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์การคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์ OTOP ปจากระดับ 4 ดาวเป็น 5 ดาว การขอรับรองมาตรฐานฮาลาลเพื่อขยายตลาดกลุ่มคนอิสลาม (5) การบริหารจัดการกลุ่ม ต้องการพัฒนาสมาชิกให้มีความรู้ความสามารถในการผลิต การจับพื้นที่ทางด้านบัญชีนอกจากนี้ วิสาหกิจชุมชนนี้มีความยั่งยืนเนื่องจากการผลิตทางกลุ่มมีขั้นตอนในการรักษาสิ่งแวดล้อม การดำเนินการของกลุ่มสร้างรายได้ให้กับสมาชิกคนในชุมชนช่วยเหลือชุมชน และมีผลกำไรจากการดำเนินงาน

5.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยที่ข้อเสนอแนะในการทำศึกษาวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1) ควรทำการศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนมากกว่าหนึ่งกลุ่มเพื่อให้เห็นถึงบริบทการดำเนินงานและความแตกต่างของปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำเสนอข้อมูลที่หลากหลาย

2) ควรทำการศึกษาเชิงเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มที่ประสบความสำเร็จและกลุ่มที่ไม่ประสบความสำเร็จ ว่าเกิดจากสาเหตุอะไร ผลเป็นอย่างไร เพื่อนำข้อมูลมานำเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จและมีความยั่งยืนต่อไป